

Növényi struktúra és funkció 1 gyakorlat

1. Morfológiai alapismeretek I. Típusnövények vizsgálatai

Vegetatív és reprodukív szervek makromorfológiai vizsgálatai, típusnövények teljeskörű morfológiai elemzése fontos növénycsaládokban (pl. pillangósvirágúak/Fabaceae családja: *Pisum sativum* - borsó, *Medicago sativa* - lucerna; ernyősvirágzatúak/Apiaceae családja: *Foeniculum vulgare* - édeskömény; burgonyafélék/Solanaceae családja: *Datura stramonium* - csattanó maszlag).

2. Morfológiai alapismeretek II. Típusnövények vizsgálatai

Vegetatív és reprodukív szervek makromorfológiai vizsgálatai, típusnövények teljeskörű morfológiai elemzése fontos növénycsaládokban (pl. káposztafélék/Brassicaceae családja: *Sinapis alba* - fehér mustár, *Arabidopsis thaliana* - lúdfű; kutyatejfélék/Euphorbiaceae családja: *Ricinus communis* - ricinus; fészkesvirágzatúak/csöves virágú fészkesek/Asteraceae családja: *Calendula officinalis* - kerti körömvirág).

3. 1. Zárthelyi dolgozat (Morfológia); Szövettani áttekintés I. - Bőrszövetrendszer I.

1. zárthelyi dolgozat: morfológiai ismeretek gyakorlatorientált számonkérése (pl. ismeretlen növény vegetatív és reprodukív szerveinek önálló morfológiai jellemzése). 2. Epidermiszsejtek, gázcserenyílások és a sztóma-apparátus fejlődésének és szerveződésének összehasonlító vizsgálatai különböző növénycsaládok (pl. Brassicaceae, Poaceae) epidermisz nyúzatain illetve levonatain (replikáin).

4. Szövettani áttekintés II. - Bőrszövetrendszer II.

1. Fedőszőrök vizsgálatai kaparékkészítéssel (különböző friss/herbáriumi mintákon - pl. ezüstfa - *Elaeagnus angustifolia*, ökörfarkkóró - *Verbascum phlomoides*). 2. Epidermisz képletek (pl. mirigyszőrök) vizsgálata metszeten (pl. muskátli - *Pelargonium zonale* levélnyel keresztmetszeten). 3. Epidermisz képletek vizsgálatai derített leveleken (pl. Lamiaceae típusú mirigypikkelyek vizsgálata: menta/kakukkfű - *Mentha/Thymus*, csalánszőr vizsgálata: nagy csalán - *Urtica dioica*).

5. Szövettani áttekintés III. - Alapszövetrendszer és szállítószövetrendszer I.

1. Átszellőztető alapszövet (aerenchyma), szilárdító alapszövet (szklereidák, szklerenchima) és a szállítószövetrendszer összehasonlító vizsgálata vizes élőhelyeken élő növények metszetein (pl. békaszittyó - *Juncus* sp. szárában illetve úszó/natans vízinövény levelében vagy levélnyelében - pl. tündérrózsák - *Nymphaea* sp.). 2. Pázsitfűfélék (Poaceae, pl. kukorica - *Zea mays*, búza - *Triticum aestivum*) szár keresztmetszetének és hosszmetsetének összehasonlító anatómiai vizsgálatai.

6. Szövettani áttekintés IV. - Alapszövetrendszer és szállítószövetrendszer II.

1. Szilárdító alapszövet (kollenchima, szklerenchima), fotoszintetizáló alapszövet, kiválasztó struktúrák (skizogén illóolajtartó járatok, csersavtartó sejtek) és sejtanyagok vizsgálatai szár keresztmetszeten (pl. gypürözsa - *Rosa canina* ág, vadmurok - *Daucus* sp. szár, árvacsalán - *Lamium* szár). 2. Mikroszkópos metszet specifikus és aspecifikus festékekkel történő festése. 3. Szállítószövet sejtselemeinek vizsgálata macerátumon.

7. 2. Zárthelyi dolgozat (Szövettan)

Szövettani ismeretek gyakorlatorientált számonkérése. (Pl. szakértői/gyakorlati feladatok önálló megoldása a korábbi órákon alkalmazott növény szervezettani mikrotechnikai eljárások -

nyúzat/replika készítés, kaparékkészítés, metszés, macerátumkészítés, festés, stb. - felhasználásával, konkrét szövettani kérdések megválaszolására, ismeretlen növényi minták szövettani jellemzése céljából.)

8. Szervszövettani vizsgálatok I. - Gyökér

1. Egyszikű gyökér keresztmetszetének szervszövettani vizsgálata. **2.** Fiatal és idős kétszikű gyökér keresztmetszetének szervszövettani vizsgálata, gyökér másodlagos vastagodásának anatómiai vonatkozásai. **3.** Gyökérmódosulatok vizsgálatai (pl. orchidea légygyökér és/vagy pányvázógyökér keresztmetszetének vizsgálata).

9. Szervszövettani vizsgálatok II. - Szár I.

1. Kétszikű szárak elsődleges szervszövettani jellemzése, illetve (főbb) másodlagos vastagodási típusainak vizsgálata kész preparátumokon. **2.** Egy kétszikű növény másodlagos vastagodási folyamatának önálló vizsgálata (egyazon növény fiatal/idős szárrészeinek metszésével, vizsgálatával).

10. Szervszövettani vizsgálatok III. - Szár II.: Speciális szárak és vastagodások (pl. polikambialitás)

1. Szármódosulatok és a szállítószövetrendszer különleges szerveződésének vizsgálata rizómák keresztmetszeti képén (pl. májusi gyöngyvirág - *Convallaria majalis*, saspáfrány - *Pteridium aquilinum*). **2.** A répatest és ennek vastagodásának (polikambialitás) vizsgálata (pl. cékla vagy cukorrépa - *Beta vulgaris* növényen).

11. Szervszövettani vizsgálatok IV. - Szár III.: A fás szár; másodlagos és harmadlagos bőrszövet; rügyek vizsgálata

1. Homoxyl/nyitvatermő (pl. fenyő/*Pinus sylvestris*) és heteroxyl (szórt likacsú - pl. hársfa/*Tilia*; gyűrűs likacsú - pl. kőris/*Fraxinus*) fatestek keresztmetszeti, radiális és tangenciális hosszmetseti képeinek összehasonlító vizsgálata kész preparátumokon. **2.** Epidermisz/periderma/ritidóma vizsgálata és rügy boncolás. **3.** Fiatal *Tilia* ág keresztmetszetének vizsgálata kész preparátumon.

12. Szervszövettani vizsgálatok V. - Levél

1. Tülevelek önálló szervszövettani vizsgálata különböző fenyőféléknél (pl. *Pinus*, *Picea*, *Abies* fajok). Eredmények alapján összehasonlító anatómiai csoportos projekt munka. **2.** Különleges fejlődésű/szerveződésű/élőhelyhez alkalmazkodott levelek vizsgálata önállóan elkészített metszeten (pl. snidling/*Allium*, nőszirm/*Iris*, leander/*Nerium*, fagyöngy/*Viscum*, fikusz/*Ficus*, kukorica/*Zea*, dohány/*Nicotiana*).

13. Reproductív szervek (virág, mag, termés)

1. A virág szervszövettani vizsgálatai (pl. mák/*Papaver* virág csésze-, szirmlevelének, porzóinak és termőjének keresztmetszetének vizsgálata kész preparátumon; tulipán/liliom - *Tulipa/Lilium* magház metszetének önálló elkészítése). **2.** A mag szervszövettani vizsgálatai (pl. paprika/*Capsicum* mag keresztmetszetének/örleményének vizsgálata). **3.** Termések szerveződésének, kialakulásának szervszövettani és morfológiai vonatkozásainak vizsgálata néhány fajban (pl. narancs/citrom - *Citrus* termésfal, alma áltermés, kabaktermés).

14. 3. Zárthelyi dolgozat gyakorlati/szakértői feladatokkal (Szervszövettan)

Vegetatív és reproductív szervek szervszövettani vonatkozásainak számonkérése. Szakértői/gyakorlati feladatok önálló megoldása a korábbi órákon alkalmazott növény szervezettani mikrotechnikai eljárások (nyúzat/replika készítés, kaparékkészítés, metszés, macerátumkészítés, festés, stb.)

felhasználásával, konkrét (szervszövettani) kérdések megválaszolására, ismeretlen növényi minták és szervek szervszövettani jellemzése céljából.

Számonkérés:

3 db évközi zárthelyi dolgozat, minden órán/óra után laborjegyzőkönyv készítése/kiegészítése, félévente 1 alkalommal szóbeli beszámoló (prezentáció formájában az előző órai vizsgálati anyag bemutatása)

Papíralapú esszékérdések

Mindhárom fenti évközi feladatot érvényesen teljesíteni kell

Zárthelyi dolgozatok átlagai, jegyzőkönyvek érdemjegyeinek átlagai és szóbeli beszámoló

Gyakorlati jegy (5)

Gyakorlatra való felkészülés: 2 óra (hetente, tehát összesen 2*14 óra), zárthelyi dolgozatra való felkészülés: 10 óra (3 alkalommal 1 félévben, tehát 3*10 óra), szóbeli beszámolóra való felkészülés: 5 óra/félév (1 alkalommal)